

Kayısı

Tarihçe

İklim İstekleri

Kışları nispeten soğuk, yazları sıcak olan iklim bölgelerinde yetişen kayısı meyvelerinin yüksek kalitede olgunlaşabilmesi için yaz aylarında atmosferin kuru olması gerekmektedir. Havası nemli ve ilkbahar sisli geçen yerlerde çil hastalığına (Sclerotinia) tutulur ve meyve kalitesi düşer. Bu nedenle bahçelerin iyi havalanır bir şekilde kurulması gerekir. Bunun gibi ilkbaharın geç donları da bademden sonra çiçek açan bu meyve türünün herhangi bir yerde yetiştirilmesini sınırlamaktadır.

Kayısı üretimini olumsuz etkileyen iklim faktörleri; aşırı kış soğukları, ilkbahar geç donları, yaz aylarının serin ve yağışlı geçmesidir. Bu açıdan, GAP Bölgesi oldukça uygun iklim koşullara sahiptir. Kayısı yağış isteği bakımından badem kadar, hatta bazı hallerde ondan da daha çok kurağa dayanır.

Toprak İstekleri

Anaçları

Çeşitleri

Bugün dünyada 1750' nin üzerinde kayısı çeşidi ve melezi bulunmakla birlikte her ülkede ekonomik anlamda yetiştiriciliği yapılan kayısı çeşidi sayısı 5-10' u geçmemektedir.

» Yerli Kayısı Çeşitleri

Hacıhaliloğlu

Malatya'nın en önemli kurutmalık kayısı çeşididir. Malatya'daki kayısı ağacı varlığının yaklaşık % 73'nü oluşturur. Tahmini olarak 1900' lü yılların başında Malatya'nın 12 km kuzey- doğusundaki H.Haliloğlu çiftliğinde bir seleksiyon sonucu bulunmuştur.

Ağaçları yüksek boylu, dik, dalları yayvan, çok kuvvetli ve çabuk büyür. Kuvvetli ve sulanan topraklarda her yıl ürün verir. Beyaz renkli çiçeklere sahiptir. Verimi orta, dona, kurağa ve hastalıklara (monilya ve çil) karşı hassastır. İyi bakılmayan ağaçlar peryodisite gösterme eğilimindedir. Zayıf topraklarda ve kurak şartlarda abortif dişi organ oluşturur, çiçek tozlarının çimlenme yüzdesi düşer.

Hacıhaliloğlu kayısı çeşidi içerisinde meyve rengi, şekli, ağırlığı, SÇKM miktarı ve ağaç verimi bakımından geniş varyasyonlar bulunmaktadır. Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü tarafından yürütülen "Hacıhaliloğlu Çeşidinde Klon Seleksiyonu" çalışmasıyla kaliteli klonlar seçilmeye çalışılmaktadır.

Meyveleri orta irilikte, 25 - 35 g ağırlıkta, meyve şekli oval, simetrik, meyve kabuk (L65.59 a + 9.54 b + 41.4) ve et rengi sarı, kırmızı yanak oluşturma eğilimindedir (Şekil 1). Meyve kabuğu incedir. Meyvelerin yola dayanımı iyidir. Meyve eti sert dokuludur. Meyve az sulu, çok tatlı, aromalı, pH 4.5 - 4.8, Suda çözünür kuru madde miktarı (SÇKM) % 24 - 28 ve toplam asitlik % 0.20 - 0.40' dır. Çekirdek şekli oval, 1.7 - 2.2 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya' da Temmuz ayının ikinci haftasında olgunlaşır. Soğuklama gereksinimi 850-1000 saattir.

Meyveleri ağaç üzerinde kademeli olgunlaşır. Önce ağacın üst, sonra orta, en son ise alt dallardaki meyveler olgunlaşır. İyi güneş almayan ağaçlarda bu kademeli olgunlaşma çok daha barizdir. Hasat bu olgunlaşmaya paralel olarak 2 veya 3 defada yapılmalıdır. Aksi taktirde kurutma randımanı düşer.

Olgunlaşan meyvede meyve eti uçtan itibaren yumuşar ve sulanır. Hasat zamanı meyvenin dalla bağlantısı orta düzeydedir. Yaş meyveleri yüksek şeker içeriğinden dolayı fazla miktarda özellikle aç karnına yendiğinde bağırsakları bozar, ishal yapar. Doğal bir müshil ilacı özelliğine sahiptir. İshal birkaç tane bademi yenilerek önlenir.

Çekirdeklerinden kuvvetli ve homojen çöğürler elde edilir. Hacıhaliloğlu çeşidinin çekirdeğinden yetişen ağaçlara halk arasında "Yeğen" denir. Yeğen' in çekirdekleri tatlı olup meyveleri Hacıhaliloğlu' na benzemekle birlikte SÇKM miktarı ve kuru kayısı randımanı daha düşüktür.

Hasanbey

1930 Yılında Malatya'nın eski Belediye Başkanlarından Hasan Derinkök' ün bahçesinde bulunan Malatya'nın en önemli sofralık kayısı çeşididir. Çeşidin SÇKM miktarı yüksek olması nedeniyle önceleri kurutulmuş değerlendirilmiş fakat daha sonra çeşidin turfanda, iri meyveli ve yola dayanımının iyi olması nedeniyle son yıllarda sofralık tüketimi bir hayli artmıştır. Ayrıca meyvenin heterojen olgunlaşması ve kükürt odasında diğer çeşitlere göre kükürt dioksidi daha geç absorbe etmesi gibi kurutma için olumsuz özelliklerinden dolayı kurutmalık olarak değerlendirme şekli günümüzde azalmıştır.

Ağaç şekli yayvan olup kuvvetli büyür. Dalları sarkıktır. Ağaçların verimliliği orta düzeydedir. Meyve kalp şeklinde, iri, 40-55 g ağırlığında, meyve eti sert dokulu ve tatlıdır. Meyve kabuk (L63.43 a+9.02 b+40.9) ve et rengi sarıdır. SÇKM miktarı % 18-22, pH 4.9-5.1 ve toplam asitlik % 0.10-0.20'dir. Çekirdek uzun-oval, 2.0-2.8 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya'da Haziran sonu Temmuz başında olgunlaşır. Diğer çeşitlere göre erkencidir. Meyvesinin iri, gösterişli ve yola dayanımının iyi olması nedeniyle büyük tüketim merkezlerine gönderilmeye uygun bir çeşit olup pazarda yüksek fiyatlardan alıcı bulmaktadır.

Meyve heterojen olgunlaşır. Meyvenin bir yanağı olgunlaşıp yumuşadığı halde diğer yanağı ham ve serttir. Kükürtleneren kurutulacak meyvelerin tam olgunlaşması beklenmeden hasat edilip kükürt odalarında diğer çeşitlere göre daha uzun süre bekletilmesi gerekir. Aksi durumda çeşit daha az kükürt absorbe edeceğinden kurutma sonrası meyve rengi kırmızı veya açık turuncu renkte olur. Çeşidin soğuklama gereksinimi 950-1600 saattir. Olgunlaşan meyvelerin dalla bağlantısı zayıfladığından hafif bir rüzgarda bile fazla döküm yapar. Meyveleri çil hastalığına dayanıklıdır. Bazen meyve koparıldığında sap çukuru parçalanmaktadır.

Kabaası

Malatya'da 1970'li yıllarda yapılan bir seleksiyon çalışması sonucu bulunmuş kurutmalık bir kayısı çeşididir. Son yıllarda Malatya ve çevresinde geniş miktarda yetiştirilmeye başlanmış, Malatya'da ağaç sayısı bakımından Hacıhaliloğlu çeşidinden sonra ikinci sıraya yerleşmiştir.

Ağaçları orta büyüklükte, dik ve kuvvetli gelişir. Ağaç verimliliği orta düzeydedir. Meyve orta irilikte, 30-35 g ağırlığında, meyve oval şekilli, meyve kabuk (L66.71 a+12.70 b+43.08) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı, pH 3.8-4.6 ve toplam asitlik % 0.30-0.45, SÇKM miktarı % 24-26'dır. Meyve eti sert dokuludur. Çekirdek şekli oval, 1.9-2.4 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya'da Temmuz ayı ortasında olgunlaşır.

Ağaçları çiçek monilyasına hassas olup, çil hastalığına ve dona dayanımı Hacıhaliloğlu çeşidine göre daha iyidir. Genç fidan döneminde kuvvetli sürgün verir ve dalları gevrekler.

Soğancı

Malatya Ziraî Araştırma İstasyonu tarafından yapılan bir seleksiyon çalışması sonucu merkeze bağlı Tecde köyünde Tosunoğlu ailesinin bahçesinde bulunmuştur. Tosunoğlu ve Soğanoğlu gibi sinonimleri bulunmaktadır.

Ağaçları iri, dik-yayvan şekilli olup orta derecede verimlidir. Meyveleri 28-38 g ağırlığında, yuvarlak şekilli, meyve kabuk (L59.64 a+12.12 b+35.85) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı, pH 4.5-4.7, SÇKM

miktarı % 23-26 ve toplam asitlik % 0.28-0.35'dir. Meyve eti sert dokuludur. Çekirdek yuvarlak şekilli, 1.8-2.2 g ağırlığında ve tatlı olup meyve etine yarı yapışık. Malatya'da Temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşır.

Meyveleri parlak ve gösterişli olduğundan son zamanlarda sofralık olarak tüketimi artmıştır. Hasat zamanı meyvenin dalla bağlantısı zayıf olduğundan fazla miktarda döküm yapar. Meyveleri olgun hasat edildiğinde kükürt gazını absorbe etmesi zayıflar ve çekirdeği çıkarılırken meyve eti parçalanır. Bu yüzden kurutulacak meyveler aşırı olgunlaşmadan hasat edilmelidir.

Çataloğlu

Malatya'nın kurutmalık kayısı çeşididir. Dik-yayvan habitüse sahip Çataloğlu çeşidinin dalları aşağı doğru sarkıktır. Ağaçları verimlidir. Ağaç gövdesi gri, dalları açık kahve rengindedir. Meyvesi orta irilikte, 25-35 g ağırlığında, oval şekilli, meyve kabuk (L65.80 a+9.10 b+36.9) ve et rengi sarıdır. Meyvenin güneş gören kısmında kırmızı yanak oluşur. Meyve eti sert, tatlı, lezzetli, az sulu ve meyve simetrik iki parçadan oluşur. SÇKM miktarı % 24-28, pH 4.5-4.9 ve toplam asitlik % 0.10-0.25 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, 1.7-2.1 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Hasanbey kayısı çeşidinden sonra çiçek açar, Malatya şartlarında Temmuzun ikinci haftası olgunlaşır. Çataloğlu çeşidi Hacihaliloğlu çeşidine çok benzer, çoğu kere birbirleriyle karıştırılır. Gerçekten de renk, şekil ve görünüş bakımından birbirlerini andırırlar. En önemli farkları Çataloğlu meyvesinde daha az tüy bulunur, bu yüzden meyve daha parlaktır.

Çöloğlu

Malatya'nın sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Çöloğlu hoş kokulu ve güzel aromaya sahip olup ağızda güzel tat bırakır. Orta büyüklükteki ağaçların dalları yayvan ve açık olup kuvvetli gelişir. Ağaçları kurağa dayanıklı fakat çil ve monilya hastalıklarına karşı hassastır. Ağaç verimliliği orta düzeydedir.

Meyve yuvarlak şekilli, 25-35 g ağırlığında, karın çizgisi belirgin ve asimetric iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L66.9 a+14.81 b+37.9) ve et rengi sarıdır. Meyve çok tatlı ve yumuşak dokuludur. pH 4.7-5.1 ve SÇKM miktarı % 22-25 arasında değişir. Çekirdek şekli yuvarlak, 1.9-2.3 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir (Şekil 6). Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşmaya başlar. Olgunlaşma zamanı meyveleri uç kısmından yumuşamaya başlar. Meyve hasat süresi kısa olup zamanında hasat edilmezse fazla döküm yapar. Uzak mesafelere taşınmaya tahammülü yoktur. Sofralık olarak tüketilmesinin yanı sıra reçel yapımına ve kabuk şeklinde kurutmaya uygundur.

Alyanak

İzmir'in erkenci sofralık kayısı çeşididir. Ağaç şekli yayvan olup, kuvvetli büyür. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyveler 30-45 g ağırlığında, basık oval şekilli, meyve kabuk (L60.98 a+15.49 b+44.38) ve et rengi turuncu olup kuvvetli şekilde kırmızı yanak oluşturur. Meyve belirgin şekilde asimetric iki parçadan oluşur.

Meyveleri mayhoş, yumuşak dokulu, pH 3.5-3.9, SÇKM miktarı % 12-14 ve toplam asitlik % 0.9-1.1'dir. Çekirdek yassı-oval şekilli, 2.5-3.2 g ağırlığında, acı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında Haziran sonu Temmuz ayının birinci haftasında olgunlaşır.

Şalak (Aprikoz)

İğdır ve Kağızman bölgesinin sofralık kayısı çeşididir. Bu çeşidin orijini tam olarak bilinmemektedir. Ermenistan'da bu çeşide Erevani denmektedir. Yayvan taçlı fakat çok kuvvetli büyüyen ağaçlar meydana getirir. Ağaçları çok verimlidir.

Meyve şekli eliptiktir. Meyve oldukça iri olup ortalama meyve ağırlığı 50-65 g arasında değişir. Meyve kabuk (L64.78 a+10.13 b+39.63) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı ve meyve et dokusu orta sertliktedir. Meyve belirgin şekilde simetrik. Çekirdekleri uzun şekilli, tatlı, 2.1-2.6 g ağırlığında ve meyve etine yapışık değildir. SÇKM miktarı % 17-20, pH 4.4-4.8 ve toplam asitlik % 0.30-0.50'dir. Erkenci bir çeşit olup meyveleri Malatya şartlarında Haziran ayının son haftasında olgunlaşmaya başlar.

Şekerpare

Ülkemizin birçok yerinde değişik kayısı çeşitlerine Şekerpare ismi verilmekle birlikte İğdir Şekerpare si en tanınmış olanıdır. İğdir ve çevresinde sofralık ve kurutmalık olarak yetiştirilmektedir. Ağaç şekli yayvan olup kuvvetli büyür. Ağaçları yüksek verimlidir.

Meyve ufak, 25-30 g ağırlığında, oval şekilli, meyve kabuk (L62.44 a+13.89 b+34.39) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı, et dokusu orta sertlikte olup meyveler belirgin bir şekilde kırmızı yanak oluşturur. Meyve kabuğu paslı ve beneklidir. Yuvarlak şekilli çekirdekleri tatlı olup 1.8-2.3 g ağırlığında ve meyve etine yapışık değildir. SÇKM miktarı % 20-25, pH 4.1-5.2 ve toplam asitlik % 0.20-0.30'dur. Meyveleri Malatya şartlarında Temmuz ayının birinci haftası olgunlaşmaya başlar. Soğuklama gereksinimi 950-1000 saattir.

Tokaloğlu - Erzincan

Erzincan'ın sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli olup kuvvetli gelişir. Meyveleri oval şekilli, 40-55 g ağırlığındadır. Meyve kabuk (L64.71 a+10.79 b+42.34) ve et rengi sarıdır. Tatlı yumuşak dokulu, SÇKM miktarı % 16-18, pH 2.5-3.8 ve toplam asitlik % 1.0-1.4'tür. Çekirdekleri eliptik şekilli, 2.4-3.0 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yarı yapışık. Meyveleri Malatya şartlarında Temmuz ayının birinci haftası olgunlaşmaya başlar. Çeşidin soğuklama ihtiyacı 950-1229 saattir.

Tokaloğlu - Yalova

Yalova'nın sofralık kayısı çeşididir. Dik-yayvan şekilli ağaçları kuvvetli gelişir. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyve yuvarlak şekilli ve 35-50 g ağırlığındadır. Meyve kabuk (L59.78 a+10.92 b44.54) ve et rengi sarıdır. Meyvenin dikiş yeri belirgin ve simetrik iki parçadan oluşmuştur. Meyvelerin yanak oluşturma eğilimi zayıftır. Meyve tatlı, yumuşak dokulu, SÇKM miktarı 15-18, pH 3.4-3.9 ve toplam asitlik % 0.9-1.4'dür. Çekirdekleri yuvarlak şekilli, 2.2-2.7 g ağırlığında, acı ve meyve etine yapışık değildir. Meyveleri Malatya şartlarında Haziran ayının üçüncü haftası olgunlaşır.

Tokaloğlu - Konya Ereğli

Konya'nın sofralık kayısı çeşididir. Dik şekilli ağaçları orta kuvvette büyür. Ağaç verimliliği ortadır. Meyve kalp şeklinde, dikiş yeri belirgin ve asimetric olup meyve ağırlığı 32-40 gram arasındadır. Meyve kabuk rengi turuncu (L65.90 a+14.11 b+43.03) ve et rengi sarıdır. SÇKM miktarı % 17-19, pH 3.9-4.5 ve toplam asitlik % 1.0-1.4'dür. Çekirdek oval şekilli, 2.2-2.7 g ağırlığında tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında Temmuz ayının 3. haftası olgunlaşır.

Şam

Ege bölgesinin erkenci sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli olup zayıf gelişir. Ağaç verimi orta düzeydedir. Meyve şekli yuvarlak, 25-35 g ağırlığında, karın çizgisi belirgin ve simetrik. Meyve kabuk (L67.33 a+12.46 b+38.90) ve et rengi sarı, meyve yumuşak dokulu ve az tatlıdır. Çekirdekleri iri, 2.2-2.8 g ağırlığında, acı ve meyve etine yapışık değildir. SÇKM miktarı % 12-15, pH 3.2-3.8 ve toplam asitlik 1.2-1.8'dir. Malatya şartlarında Haziran sonu- Temmuz başında olgunlaşır.

Turfanda İzmir

İzmir'in erkenci sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli ve kuvvetli gelişir. Ağaçları çok verimlidir. Meyve oval şekilli, 35-40 g ağırlığında, mayhoş ve yumuşak dokuludur. Meyve kabuk (L56.23 a+10.06 b+38.72) ve et rengi sarıdır. Meyve karın çizgisi belirgin ve asimetric iki parçadan oluşur. SÇKM miktarı % 13-15, pH 3.7-4.1 ve toplam asitlik % 1.1-1.5'dir. Çekirdek şekli oval, 2.1-2.5 g ağırlığında, acı ve meyve etine yapışık değildir. Meyveleri Malatya şartlarında Haziran ayının ikinci haftasından itibaren olgunlaşmaya başlar.

İri Bitirgen

Tekirdağ'ın geçici sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Zayıf gelişen ağaçları dik-yayvan şekillidir. Ağaç verimliliği ortadır. Meyve şekli oval, 33-40 g ağırlığında, az tatlı ve sert dokuludur. Meyve kabuk (L56.72 a+8.26 b+33.54) ve et rengi turuncudur. Meyve karın çizgisi belirgin ve asimetric. SÇKM miktarı % 18-21, pH 4.2-4.8 ve toplam asitlik 0.4-0.7'dir. Çekirdek şekli oval, 2.0-2.6 g

ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Meyveleri Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci yarısı olgunlaşır.

İmrahor

Ege bölgesinin erkenci sofralık kayısı çeşididir. Dik şekilli zayıf büyüyen ağaçlara sahiptir. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyveleri yuvarlak şekilli, 30-35 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve meyve simetrik iki parçadan oluşur. Meyve kabuk rengi turuncu (L57.23 a+10.40 b+35.9) ve et rengi sarıdır. Meyve et dokusu yumuşak ve tatlıdır. Çekirdek yuvarlak şekilli, acı, 2.3-2.8 g ağırlığında ve meyve etine yarı bağlıdır. SÇKM miktarı % 14-15, pH 3.3-3.8 ve toplam asitlik % 0.8-1.2'dir. Malatya şartlarında Haziran sonu Temmuz başında olgunlaşır.

Karacabey

Bursa'nın erkenci sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları yayvan şekilli olup zayıf büyür. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyve kalp şeklinde, 35-45 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve simetriktir. Meyve kabuk (L61.17 a+9.48 b+44.24) ve et rengi turuncudur. Meyve kuvvetli yanak oluşturur. Meyve az tatlı ve gevrekli. SÇKM miktarı % 12-14, pH 3.4-4.0 ve toplam asitlik % 0.9-1.4 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, acı, 2.6-3.1 g ağırlığında ve meyve etine yarı bağlıdır. Malatya şartlarında Temmuz başında olgunlaşır.

Çiğli

İzmir'in sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları yayvan şekilli ve orta kuvvette gelişir. Ağaç verimliliği orta düzeydedir. Meyve şekli basık-yuvarlak, 20-25 g ağırlığında ve meyve simetrik iki parçadan oluşmuştur. Meyve kabuk rengi turuncu (L56.73 a+11.49 b+38.90), et rengi sarıdır. Meyve az tatlı ve yumuşak dokuludur. SÇKM miktarı % 14-15, pH 3.6-3.9 ve toplam asitlik % 1.2-1.5 arasında değişir. Çekirdek yuvarlak şekilli, tatlı, 1.6-2.0 g ağırlığında ve meyve etine yarı bağlıdır. Malatya şartlarında Temmuz ayının birinci haftasında olgunlaşır.

Sakit 2

Akdeniz bölgesinin geçici sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları küçük, yayvan taçlı ve zayıf gelişir. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyve kalp şeklinde, 25-35 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve simetriktir. Meyve kabuk (L62.78 a+10.34 b+43.82) ve et rengi sarıdır. Meyve belirgin biçimde kırmızı yanak oluşturur. SÇKM miktarı % 17-20, pH 4.4-4.9 ve toplam asitlik % 0.5-0.8'dir. Çekirdek oval şekilli, tatlı, 1.6-2.0 g ağırlığında ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci yarısında olgunlaşır.

Mahmudun Eriği

Erzincan'ın sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli olup kuvvetli büyür. Ağaç verimliliği orta düzeydedir. Meyve oval şekilli, 35-50 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve simetriktir. Meyve kabuk (L67.55 a+11.76 b+46.90) ve et rengi sarı olup meyve kuvvetli yanak oluşturur. SÇKM miktarı % 24-26, pH 4.8-5.2 ve toplam asitlik % 0.3-0.5 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, 2.3-2.7 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında Temmuzun ikinci haftasında olgunlaşır.

Adilcevaz-5

Bitlis'in sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli olup kuvvetli büyür. Meyve şekli oval, 40-50 g ağırlığında, karın çizgisi belirgin ve simetrik iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L68.12 a+9.91 b+44.70) ve et rengi sarıdır. Meyve kırmızı yanak oluşturur. Meyve tatlı ve sert dokuludur. SÇKM miktarı % 26-28, pH 4.8-5.1 ve toplam asitlik % 0.5-0.7 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, tatlı, 2.1-2.5 g ağırlığında ve meyve etine yapışık değildir. Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci yarısında olgunlaşır.

Turfanda Eskimalatya

Malatya'nın çok erkenci sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları dik şekilli olup kuvvetli büyür. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyve şekli oval, 30-45 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve simetrik iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L64.79 a+11.62 b+41.13) ve et rengi sarıdır. Meyve az tatlı ve yumuşak dokuludur. SÇKM miktarı % 13-15, pH 3.3-3.7 ve toplam asitlik 1.2-1.4 arasında değişir. Çekirdek yuvarlak, 2.5-3.0 g ağırlığında, acı ve meyve etine yarı bağlıdır. Malatya şartlarında Haziran ayının ikinci yarısında olgunlaşmaya başlar.

Çekirge 52

Bursa'nın sofralık kayısı çeşididir. Ağaçlar yayvan şekilli olup kuvvetli büyür. Meyve oval şekilli, 40-50 g ağırlığında, meyve karın çizgisi belirgin ve asimetric iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L56.22 a+9.06 b+38.10) ve et rengi turuncudur. Meyve tatlı ve yumuşak dokuludur. SÇKM miktarı % 15-17, pH 3.9-4.1 ve toplam asitlik %1.1-1.6 arasında değişir. Çekirdek yuvarlak, 2.3-2.9 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine az bağlıdır. Malatya şartlarında Temmuzun birinci haftasında olgunlaşmaya başlar.

Hacı kız

Malatya'nın sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Ağaçları dik, dalları yayvan olup kuvvetli büyür. Ağaç verimliliği yüksektir. Meyve şekli oval, 30-40 g ağırlığında, kokulu ve gösterişlidir. Olgunlaştığında meyvenin zaman geçirilmeden hasat edilmesi gerekir. Aksi takdirde meyveler toplanmaya zaman bırakmadan kendiliğinden dökülür. Meyve karın çizgisi belirgin ve asimetric iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L69.54 a+10.61 b+39.12) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı ve sert dokuludur. SÇKM miktarı % 18-21, pH 4.5-4.7 ve toplam asitlik % 0.3-0.5 arasında değişir. Çekirdek oval, 2.0-2.5 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine bağlı değildir. Meyveleri kükürtleme sırasında kükürt gazını kolay absorbe eder. Kabuk şeklinde kurutmaya uygundur. Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşır.

İsmailağa

Malatya'nın sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Ağaçları dik olup kuvvetli büyür. Kurak ve kötü beslenme şartlarında peryodisite gösterir. Meyve şekli oblong, 40-50 g ağırlığında ve gösterişli meyvelere sahiptir. Meyve karın çizgisi belirgin ve simetrik iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L55.90 a+15.24 b+40.21) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı ve sert dokuludur. SÇKM miktarı % 21-24, pH 4.4-4.6 ve toplam asitlik % 0.5-0.7 arasında değişir. Çekirdek uzun, 2.3-2.8 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine bağlı değildir. Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşır. Meyveleri kükürt gazını zor absorbe ettiğinden kükürt odalarında daha uzun süre bekletilmesi gerekir.

Ethembey

Edirne'nin sofralık kayısı çeşididir. Ağaçları dik olup orta kuvvetli büyür. Meyve kalp şeklinde, 30-40 g ağırlığındadır. Meyve karın çizgisi belirgin ve asimetric iki parçadan oluşur. Meyve kabuk (L54.34 a+12.79 b+39.02) ve et rengi sarıdır. Meyve tatlı ve yumuşak dokuludur. SÇKM miktarı % 13-15, pH 3.6-3.9 ve toplam asitlik 0.9-1.3 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, 2.0-2.5 g ağırlığında, acı ve meyve etine bağlı değildir. Malatya şartlarında Temmuz ayının ikinci haftası olgunlaşır.

Kuru Kabuk

Malatya'nın sofralık ve kurutmalık kayısı çeşididir. Malatya ve çevresinde "gavur aşısı" da denmektedir. Meyveleri iri gösterişli ve kokuludur. Ağaçları verimli fakat monilya ve çil hastalığına hassastır. Çekirdeği çok iri olduğundan daha çok kabuk şeklinde kurutmaya uygundur. Yola dayanımı iyi olmadığından mahalinde tüketilir. Meyve oval şekilli ve 35-40 g ağırlığındadır. Meyve karın çizgisi belirgin ve asimetrictir. Meyve et (L56.40 a+11.45 b+39.12) ve kabuk rengi sarıdır. SÇKM miktarı % 14-17, pH 3.4-3.8 ve toplam asitlik % 1.1-1.4 arasında değişir. Çekirdek oval şekilli, tatlı ve 2.3-2.8 g ağırlığındadır. Malatya şartlarında Haziran sonunda olgunlaşır.

Yukarıda özellikleri verilen bu kayısı çeşitlerinin dışında Osmanonbaşı, Kokulu, İmamoğlu, Darende ve Sarılık gibi kayısı çeşitlerimiz bugün maalesef kaybolmuş durumdadır.